

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
DLA DREWNIANYCH ELEMENTÓW WERANDY (KUCZKI)
BUDYNKU PRZY UL. KAPELUSZNIKÓW 2 W
BYDGOSZCZY**

Autor:
mgr Monika Kwiatkowska - konserwator dzieł sztuki
nr dyplomu: 1400/133203/2010

Bydgoszcz, grudzień 2020

Spis treści

I. Wstęp.....	3
II. Opis ogólny obiektu.....	3
III. Zagadnienia historyczne obiektu.....	4
IV. Stan zachowania i przyczyny zniszczeń.....	5
V. Program prac konserwatorskich dla drewnianych elementów werandy	6
A) Wnioski i założenia konserwatorskie.....	6
B) Proponowane postępowanie konserwatorskie	8
VI. Uwagi końcowe.....	14
VII. Dokumentacja fotograficzna.....	15

I. WSTĘP

Przedmiotem niniejszego opracowania jest drewniana weranda (kuczka) budynku przy ul. Kapeluszników 2 w Bydgoszczy. Podstawą jego przygotowania jest zlecenie firmy: Zakład Projektowania i Nadzoru „EFEKT-BUD” Antoni Cieśla, 85-540 Bydgoszcz, ul. Średnia 62.

Celem niniejszego opracowania jest ustalenie założeń konserwatorskich oraz programu prac konserwatorskich dla drewnianych elementów werandy z podaniem metod i przykładowych materiałów.

Obiekt jest wpisany do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego decyzją z dnia 08.08.2017 r. pod numerem A/1726.

II. OPIS OGÓLNY OBIEKTU

Drewniana weranda znajduje się na bocznej, południowej elewacji kamienicy przy ulicy Kapeluszników 2 w Starym Fordonie - dzielnicy Bydgoszczy. Budynek wzniesiony został pod koniec lat 80-tych XIX w., zaś weranda została dobudowana zapewne pod koniec XIX w. lub na początku XX w. Bryła werandy wzniesiona została w konstrukcji szkieletowej na planie prostokąta na ceglany fundament. Składa się z dwóch kondygnacji, dolną stanowi otwarta altana o ażurowej konstrukcji, górną - część zamknięta z otworem okiennym i zewnętrznymi drzwiami. Ściany piętra oszalowano deskami, całość nakryto dachem pulpitowym. Dolną część w postaci altanki przysłania ceglany mur ogrodzeniowy, wykonany w późniejszym czasie i nie stanowiący elementu pierwotnego założenia architektonicznego werandy. W górnej części, na elewacji wschodniej znajdują się drzwi, nie mające obecnie zastosowania, które pierwotnie stanowiły jedyne wejście na piętro werandy. Do drzwi prowadziły niezachowane do dziś zewnętrzne schody. Z czasem drzwi zostały zabudowane od strony wnętrza i pokryte wraz z całym pomieszczeniem wtórnym tynkiem na trzcinie. Ten sam tynk wykonany został na stropie altany.

Obecnie piętro werandy stanowi część przyległego mieszkania, z którym połączone jest wewnętrznymi drzwiami.

Weranda kamienicy przy ulicy Kapeluszników 2 jest jedyną taką konstrukcją zachowaną na terenie Starego Fordonu. Stanowi przykład rzemiosła ciesielskiego charakterystycznego dla końca XIX w. Dzięki dbałości o szczegół i detal

architektoniczny - między innymi poprzez snycerskie opracowanie takich elementów jak końcówki belek stropowych i krokwi, zwisy zworników zakończone formą szyszki - weranda stanowiła ozdobę kamienicy.

III. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE OBIEKTU

Kamienica przy ulicy Kapeluszników 2 należała do Itziga Barnessa - Żyda, handlującego m.in. wełną, drewnem i materiałami budowlanymi. W trakcie remontu budynku pod podłogą strychu odnaleziono przedmioty, będące jego własnością - dokumenty, Torah i drobne wyposażenie domu. Informacje o właścicielu wskazują na to, że konstrukcja w formie werandy to najprawdopodobniej kuczka (typ - stała, drewniana) - pomieszczenie służące do obchodów żydowskiego święta *Sukkot*.

Kuczka to rodzaj namiotu, szałas upamiętniającego biblijną wędrówkę po pustyni i przypadającego na przełom września i października. Jej dokładny wygląd, konstrukcję i zasady budowy określają przepisy religijne sprecyzowane w Talmudzie i Torze. Szałas „powinien stać pod gołym niebem, mieć co najmniej trzy ściany i być zbudowany z materiału roślinnego; pokrycie dachu zwane schach, powinno być wykonane z roślin, takich jak: słoma, trzcina, sitowie, wierzba, jedlina”¹. W Polsce z uwagi na niesprzyjające warunki pogodowe oprócz tymczasowych szałasów wznoszonych na podwórkach wykształciła się specyficzna forma kuczek, na trwałe zespolonych z budynkiem mieszkalnym. Wykonywane były „z drewna, rzadziej murowane, przybierały formy zbliżone do zabudowanego balkonu, logii lub ganku”². Posiadanie stałej kuczki było wyrazem „zamożności, prestiżu i szacunku do tradycji”³.

Możliwe jest, że poza coroczną siedmiodniową celebracją święta piętro werandy przy ul. Kapeluszników 2 nie było pierwotnie wykorzystywane w innych celach. Elementem, który odróżnia zwykłą werandę od kuczki jest otwierany dach (lub otwierana część w formie klapy), dlatego też w trakcie demontażu obiektu należy szukać jego reliktyw.

Weranda stanowi materialne świadectwo dawnej zabudowy Starego Fordonu i dokumentuje dawne techniki ciesielskie.

¹ <http://teatrnn.pl/leksykon/artykuly/kuczki-w-lublinie/>

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

IV. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Stan techniczny werandy jest bardzo zły i wymaga przeprowadzenia kapitalnego remontu w terminie możliwie najszybszym. Obiekt poddany został interwencji ratunkowej w ramach której wykonano tymczasowe wzmocnienia konstrukcji z drewna w postaci stempli, podciągów i zastrzałów.

Stopień i charakter zniszczeń drewna wynika z braku zabezpieczeń przed korozją biologiczną i niekorzystnego oddziaływania otoczenia na przestrzeni długiego okresu czasu.

Głównym czynnikiem niszczącym werandę były i są czynniki biologiczne. Działalność grzybów domowych spowodowała degradację struktury drewna - butwienie, murszenie z jednoczesnym przebarwieniem do koloru ciemnobrązowego. Drewno na styku z ceglany fundamentem nie zostało zabezpieczone przegrodami przeciwwilgociowymi, co ułatwiło jego zainfekowanie przez grzyby. Dlatego też w najgorszym stanie jest podwalina. Żerowanie owadów (w tym spuszczela pospolitego) spowodowało powstanie ubytków masy drewna wielu elementów werandy, w tym części konstrukcyjnych. Osłabiona struktura drewna przez czynniki biologiczne spowodowała odkształcenie i samoistne odpadnięcie niektórych fragmentów drewna i prawdopodobnie ułatwiła mechaniczne utracenia. Skala zniszczeń świadczy o tym, że obiekt na przestrzeni lat nie był odpowiednio zabezpieczany środkami grzybo- i owadobójczymi.

Czynniki fizyko-chemiczne takie jak zmienne warunki atmosferyczne oraz bezpośrednie nasłonecznienie (promieniowanie ultrafioletowe) w znacznym stopniu wpłynęły na zły stan obiektu. Zmieniająca się pod wpływem warunków atmosferycznych wilgotność drewna powodująca jego pęcznienie i kurczenie, doprowadziła do uszkodzeń struktury drewna. W konsekwencji tego powstały liczne szczeliny i pęknięcia wzdłuż włókien oraz rozwarstwienia. Na skutek wiatru, który wydmuchiwał i deszczu, który wymywał miękisz z desek powstały wgłębienia między słojami. W wyniku działania promieniowania ultrafioletowego, drewno uległo procesowi utlenienia w skutek czego na jego powierzchni pojawiły się ciemne przebarwienia. Drewno zmieniło swój kolor na ciemnobrązowy w największym stopniu na elewacji południowej.

W wielu miejscach zaobserwowano wypaczone i przesunięte deski szalunku. Krawędzie desek są osłabione i wykruszone. Prawdopodobnie nie zachowało się kilka

z nich - w miejscu obecnie przysłoniętym wtórnymi deskami w lewym, górnym narożniku elewacji głównej oraz w obszarze lewego, dolnego narożnika okna zasłoniętego wielowarstwową płytą. Na głównej elewacji werandy po stronie zachodniej nie zachowały się elementy ramy szkieletowej - miecze ze zwornikiem. Brakuje również fragmentów kratownicy zdobiącej altanę. Drewno na poziomie altany jest mocno zabrudzone, pociemniałe i zachlapane zaprawą. Gdziekolwiek zostały się tu pozostałości po łuszczących się wtórnych powłokach malarskich w kolorze zieleni, bieli i ugru. Wszystko to wpływa negatywnie na odbiór estetyczny obiektu.

W złym stanie technicznym jest okno na piętrze. Drewno ram okiennych jest mocno osłabione, z ubytkami. Szklenie (prawdopodobnie wtórne) jest spękane, a kit szklarski mocno wykruszony.

Deskowanie stropu altany (zakryte częściowo tynkiem na trzcinie) i podłoga na piętrze zachowały się w dobrym stanie.

Na elewacji wschodniej w partii okapu i tuż pod nim - na deskowaniu i mieczach zaobserwowano pozostałości po warstwie malarskiej w kolorze kremowym. Obecnie nie jest możliwe stwierdzenie czy są to resztki pierwotnej polichromii.

V. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA DREWNIANYCH ELEMENTÓW WERANDY

A) WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Zły stan zachowania obiektu wymaga pilnego przeprowadzenia prac remontowo-budowlanych i konserwatorskich, które polegać będą na remoncie odtworzeniowym werandy. W niniejszym opracowaniu założono całkowity demontaż werandy, a następnie jej rekonstrukcję. Z uwagi na historyczną i naukową wartość zabytku celem prac będzie przywrócenie pierwotnej formy (układu konstrukcyjnego i sposobu obudowy z odtworzeniem wszystkich wymiarów i kształtów) i należytej estetyki poprzez uzyskanie stabilnych parametrów budowli i możliwie maksymalne zachowanie oryginalnej substancji zabytkowej z zahamowaniem procesów degradacji materiału budowlanego.

Z uwagi na poważną degradację elementów konstrukcyjnych prawdopodobnie konieczna będzie jej częściowa wymiana. Z tego samego powodu część pozostałych

elementów wymaga usunięcia najbardziej zniszczonej (zainfekowanej i zdeintegrowanej) substancji drewnianej w celu przywrócenia im pierwotnego kształtu. Wnikliwa ocena stanu technicznego i przydatności poszczególnych elementów możliwa będzie w trakcie prac remontowych. Zakłada się poddanie konserwacji technicznej oraz estetycznej możliwie jak największą ilość substancji zabytkowej. Na tym etapie sugeruje się aby zachować i poddać konserwacji dwuskrzydłowe okno. Jeżeli po demontażu i usunięciu warstwy malatury okazałoby się, że stan stolarki jest bardzo zły dopuszcza się możliwość jej częściowej wymiany na nową drewnianą, wzorowaną na oryginalnej. Drzwi deskowe usztywnione dwiema listwami i zastrzałem znajdujące się na wschodniej elewacji piętra werandy należy zachować jako świadek historyczny. Drzwi mimo, że nie mają obecnie zastosowania, są elementem pierwotnego założenia architektonicznego i świadczą o historii obiektu. Niezachowany miecz ze zwornikiem na głównej elewacji po stronie zachodniej należy zrekonstruować ze względów konstrukcyjnych i estetycznych. Szczególnych starań należy dołożyć aby zachować elementy konstrukcyjne mające charakter dekoracyjny: miecze i zworniki ze zwisem w formie szyszki, jeśli będzie to możliwe - końcówki belek stropowych i krokwi w przypadku wymiany tych elementów.

W trakcie usuwania tynku ze stropu piętra należy szukać śladów otwierania dachu w postaci klapy z mechanizmem uchylania. Jeśli zostaną odnalezione, powinno się je przywrócić i wyeksponować.

Demontując górne elementy piętra - okap i deskowanie tuż pod nim należy zwrócić uwagę na zasięg występowania farby w kolorze kremowym (cieplej bieli). Zdejmując jeden element z drugiego np. miecze ze zwornikiem z desek szalunku należy zaobserwować czy w miejscu zakrytym wierzchnim elementem nie ma pozostałości po farbie. Jest to możliwe, zakładając że drewno zostało pomalowane przed montażem werandy i byłoby potwierdzeniem oryginalności warstwy malarskiej.

Zakres prac konserwatorskich dla elementów wytypowanych do zachowania musi objąć: zahamowanie biologicznych procesów destrukcji drewna, oczyszczenie z nawarstwień brudu, starych powłok malarskich i ewentualnych lakierów, impregnację wzmacniającą osłabioną strukturę drewna, uzupełnienie brakujących elementów i ubytków, zabezpieczenie przed korozją biologiczną i ogniochronne, scalenie kolorystyczne.

Zakres prac konserwatorskich dla elementów nowych, dodanych w trakcie prac musi objąć: odwzorowanie oryginału z uwzględnieniem wszystkich detali,

postarzenie materiału, tak aby korespondowało z substancją zabytkową, zabezpieczenie przed korozją biologiczną i ogniochronne, scalenie kolorystyczne .

B) PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej stanu zachowania obiektu przed rozpoczęciem prac oraz w trakcie ich trwania.
2. Wykonanie badań mikroskopowych w celu określenia zastosowanych w obiekcie gatunków drewna.
3. Ewentualne wykonanie badań mikrobiologicznych w celu dokładnej identyfikacji występujących mikroorganizmów i owadów szkodników drewna.
4. Demontaż werandy z dokładnym oznaczeniem pierwotnej lokalizacji poszczególnych elementów. W trakcie demontażu dachu należy szukać pozostałości w formie kłapy i mechanizmu jej uchylania, co potwierdziłoby, że dobudówka to kuczka. W trakcie demontażu elementów okapu i części tuż pod nim należy zbadać występowanie polichromii w kolorze kremowym i wykonać jej identyfikację - badanie pigmentów i spoiwa.
5. Oddzielenie drewna z korozją biologiczną od zdrowego. Składowanie drewna w odpowiednich warunkach - w miejscu osłoniętym przed bezpośrednim działaniem słońca i deszczu, na równych przekładkach pozwalających na prawidłowe przewietrzanie.
6. Dokładny przegląd wszystkich elementów drewnianych, w szczególności zakresu destrukcji materiału wraz z oceną techniczną wykonaną przez konstruktora. Wytypowanie elementów do wymiany (przy udziale służb konserwatorskich), przy czym należy zachować wszystkie te, które posłużą jako wzór do ich odtworzenia.
7. Usunięcie zniszczonych, zdeintegrowanych i zagrzybionych elementów nienadających się do naprawy.
8. Usunięcie z drewna podlegającego konserwacji zalegających wtórnych nawarstwień (tynk, piasek) metodą mechaniczną a także przy użyciu odkurzacza i miękkich pędzli.
9. Usunięcie resztek wtórnych farb i ewentualnych lakierów metodą chemiczną przy zastosowaniu preparatów do usuwania powłok olejnych np. Remosol, Skansol, Scalpex NW.

10. Dezynfekcja drewna. Przy doborze środka należy zwrócić uwagę na posiadanie odpowiednich atestów i pamiętać, że w konserwowanym obiekcie przewiduje się czasowe przebywanie ludzi. Preparat nie może odbarwiać powierzchni, ani wykluczać pozostałych środków ochrony drewna. Aplikację środka należy wykonać według zaleceń producenta, np. Altax produkt grzybobójczy - zwalczający grzyby domowe i pleśniowe. Należy zwrócić uwagę czy przyległy mur ogrodzeniowy nie jest zagrzybiony, jeśli tak - również wykonać jego dezynfekcję.

11. Doczyszczanie drewna z wgłębieniami między słojami z brudu, kurzu - delikatne przemycie powierzchni drewna wodą połączone ze szczotkowaniem (szczotka ryżowa miękka lub średnio-twarda, wata stalowa), następnie wysuszenie powierzchni drewna. Narzędzie należy dobrać tak, by nie uszkodzić (nie wyrównywać) naturalnego reliefu drewna. W przypadku drewna dobrze zachowanego o stosunkowo równej powierzchni - deskowanie stropu altany, podłoga na I -wszym piętrze i być może deskowanie ścian oraz stropu od strony wnętrza I-ego piętra - możliwe powierzchniowe szlifowanie.

12. Dezynsekcja. Środek musi posiadać funkcję oddziaływania bezpośredniego i zarazem profilaktycznego, nie może zabarwiać powierzchni, ani wykluczać pozostałych środków ochrony drewna. Ilość i sposób aplikacji należy wykonać zgodnie z zaleceniami producenta (nasączenie, iniekcja w otwory wylotowe i szczeliny), np. Hylotox Q Altax, Xirein Protector, Remmers Anti -Insekt.

13. Impregnacja wzmacniająca strukturę zabytkowego drewna - np. żywicą poliuretanową Remmers PU - Holzverfestigung; 15-20% żywicą akrylową Paraloid B72 w ksylenie. Impregnat należy wprowadzić w całą strukturę drewna. Nasycenie powierzchniowe czy lokalne ograniczające się tylko do zniszczonych partii drewna może powodować spękanie i zniszczenie impregnowanego obiektu.

14. **Rekonstrukcja drewna podlegającego konserwacji** - sklejenie ułamanych elementów, uzupełnienie ubytków drewna.

- Uzupełnienie dużych ubytków drewna metodą flekowania. Zniszczone części elementów drewna należy wyciąć i uzupełnić fragmentem nowego drewna - sezonowanego tego samego gatunku co oryginał, odpowiednio dobranego pod względem usłojenia i uprzednio zabezpieczonego (impregnacja biologiczna). Do uzupełnień najlepiej stosować drewno pochodzące z tego samego okresu - drewno rozbiórkowe obiektów nie zabytkowych. Nie należy stosować drewna świeżo ściętego lub suszonego w suszarniach. Wprowadzane drewno nowe lub

rozbiórkowe należy postarzyć mechanicznie „wybierając” miękkie partie drewna poprzez piaskowanie lub szcztokowanie (szlifierką kątową z dedykowaną szczotką drucianą i nylonową). Celem postarzenia jest uzyskanie wgłębień w strukturze drewna, między słojami w takim stopniu aby flek korespondował ze zwietrzałą i wypłukaną substancją zabytkową. Łączenie elementów należy wykonać za pomocą klejenia (klej epoksydowy lub poliuretanowy) i łączników mechanicznych takich jak ocynkowane gwoździe specjalne (pierścieniowe lub śrubowe). W trakcie dosztukowywania elementów należy dążyć do minimalizacji szczelin połączeniowych. Nowe drewno można łączyć ze starym za pomocą kleju poliuretanowego gdy na powierzchni styku elementów szerokość szczeliny nie przekracza 0,3 mm. Taka sytuacja zdarza się rzadko, w praktyce na ogół szczeliny są większe a ich brzegi poszarpane - wówczas należy użyć kleju epoksydowego, który ma zdolność wypełniania większych przestrzeni. Po sklejeniu - szczeliny należy uzupełnić masą wypełniającą z żywicy epoksydowej i trocin. Masą należy również przysłonić główki łączników.

- Uzupełnienie niewielkich ubytków (w tym otworów wylotowych) metodą kitowania i odpowiednie opracowanie powierzchni uzupełnień. W tym celu proponuje się zastosowanie materiałów wypełniających wykonanych na bazie żywic syntetycznych np. żywicy epoksydowej z trocinami, żywicy poliuretanowej z trocinami w postaci fabrycznego produktu - Remmers PU-Holzersatzmasse Set lub żywicy akrylowej Paraloid B-72 w ksylenie zmieszanej z trocinami i pyłem drzewnym. W przypadku samodzielnego wykonywania mas na bazie żywic należy stosować trociny odpowiednio dobrane pod względem gatunku drewna uzupełnianego elementu i jego koloru. Zastosowane masy uzupełniające muszą posiadać możliwość doprowadzenia do powierzchniowego scalenia kolorystycznego drewna. Wypełnienie głębszych szczelin i pęknięć należy wykonać po uprzednim odkurzeniu wnętrza i nasączeniu czystym rozpuszczalnikiem w celu zwiększenia chłonności drewna. Szczelin nie należy wypełniać do powierzchni zewnętrznej drewna, lecz nieco niżej o 1-2 cm (skonsultować z nadzorem konserwatorskim).

15. Całościowa rekonstrukcja (odtworzenie) zniszczonych i niezachowanych elementów z respektowaniem warunków historycznych i estetycznych - nowe drewno powinno być wysezonowane, odpowiednio dobrane pod względem gatunku, usłojenia, łączone na tradycyjne ciesielskie złącza i drewniane kołki. Rekonstrukcję

poszczególnych elementów należy wykonać poprzez odwzorowanie (powtórzenie istniejących wymiarów i kształtów) zdejmując wzór z elementów już istniejących. Nowe drewno należy postarzyć mechanicznie przez piaskowanie lub szczotkowanie, tak aby powstały wgłębienia między słojami zbliżone do tych w drewnie zabytkowym.

16. Wszystkie drewniane elementy (zabytkowe i nowe) należy z każdej strony zabezpieczyć środkiem wielofunkcyjnym do ochrony przed korozją biologiczną i ogniochronnym dopuszczonym do użycia w budownictwie np. ICOPAL FireSmart Bio-P/POŻ lub równoważnym. Drewno należy pokryć środkiem również w miejscach wykonywanych połączeń ciesielskich lub docinanych na wymiar na placu budowy. Aby zapewnić skuteczną ochronę prace wybranym środkiem należy wykonać zgodnie z zaleceniami producenta, stosując ściśle zalecane dawki preparatu dla określonych klas użytkowania drewna. Powierzchnia drewna po zabezpieczeniu wybranym środkiem powinna być matowa.

17. Po wykonaniu prób i zatwierdzeniu przez komisję konserwatorską - scalenie kolorystyczne wszystkich eksponowanych elementów.

- „zblizenie” kolorystyczne elementów drewna dodanych w trakcie prac do koloru drewna oryginalnego i pokrycie całości matowym środkiem dekoracyjno-ochronnym pozwalającym na zachowanie naturalnego rysunku usłojenia w kolorze zbliżonym do koloru drewna zabytkowego np. impregnat lazurujący firmy Remmers typu 3 w 1 chroniący przed czynnikami atmosferycznymi.
- w przypadku potwierdzenia występowania pierwotnej polichromii należy rozważyć w trakcie komisji konserwatorskiej przywrócenie jej kolorystyki, co wiązałoby się z nałożeniem na drewno matowej powłoki kryjącej.

18. Montaż konstrukcji drewnianej (na nowym fundamencie i przy zastosowaniu odpowiednich izolacji przeciwwilgociowych) i wbudowanie drewna poddanego konserwacji oraz pełnej rekonstrukcji z zastosowaniem tradycyjnych ciesielskich złączy i drewnianych kołków. Połączenia między elementami należy wzorować na połączeniach w konstrukcji pierwotnej. Dodatkowo, w celu usztywnienia słupów parteru przewidziano skotwienie ich z poziomymi beleczkami między słupkami wewnętrznymi przy użyciu śrub zasłoniętych kołkami drewnianymi.

19. Wykonanie fotografii i dokumentacji powykonawczej wszystkich prac.

Stolarka okienna

Renowacja drewna:

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej stanu zachowania obiektu przed rozpoczęciem prac oraz w trakcie ich trwania.
2. Demontaż okna.
3. Usunięcie od strony rewersu okna łuszczącej się warstwy farby w kolorze bieli z ram okiennych i parapetu metodą chemiczną z użyciem środków do usuwania powłok olejnych np. Remosol, Skansol, Scalpex NW.
4. Ewentualna dezynfekcja i dezynsekcja.
5. Impregnacja wzmacniająca strukturę drewna.
6. Wymiana najbardziej zniszczonych elementów i flekowanie większych ubytków przy użyciu sezonowanego drewna tego samego gatunku. Mniejsze ubytki uzupełnić kitem drewnopodobnym - żywicą zmieszaną z trocinami i pyłem drewna; ramy okienne od strony wnętrza można uzupełnić szpachlówką akrylową w odpowiednim kolorze.
7. Impregnacja biologiczna i przeciwpożarowa wszystkich elementów.
8. Wymiana szklenia (rodzaj i zakres do ustalenia z nadzorem konserwatorskim).
9. Opracowanie kolorystyczne. Awers okna analogicznie jak pozostałe elementy architektury, rewers - w porozumieniu z właścicielem obiektu.
10. Montaż okna i parapetu.

Renowacja elementów metalowych:

1. Oczyszczenie powierzchni metalu z łuszczącej się warstwy malarskiej w kolorze bieli (metodą chemiczną z zastosowaniem past zmydlających).
2. Usunięcie produktów korozji metalu metodą mechaniczną przy pomocy szczotek stalowych i waty stalowej.
3. Naniesienie inhibitora korozji np. Cortanin F.
4. Zabezpieczenie powierzchni pozbawionej rdzy warstwą ochronną np. żywicą akrylową Paraloid B44 w acetonie lub benzynie lakowej.

W przypadku bardzo złego stanu stolarki okiennej przewiduje się możliwość jej częściowej wymiany na nową drewnianą, wzorowaną na oryginalnej - zakres elementów do wymiany należy uzgodnić z Urzędem Konserwatorskim.

Drewniana podłoga na I-wszym piętrze

1. Oczyszczenie drewna z wtórnych warstw poprzez szlifowanie.
2. Dokładnie odpylenie drewna.
3. Ewentualna dezynfekcja i dezynsekcja.
4. Uzupelnienie ubytków gotową szpachlówką akrylową w odpowiednio dobranym kolorze.
5. Zabezpieczenie budulca środkiem ochrony przed korozją biologiczną i ogniochronnym. Przy jego doborze należy zwrócić uwagę na posiadanie odpowiednich atestów i pamiętać, że w konserwowanym obiekcie przewiduje się czasowe przebywanie ludzi.
6. Zabezpieczenie zewnętrznej powierzchni drewna bezbarwnym lakierem wodorozcieńczalnym - poliuretanowym ewentualnie nałożenie lakierobejcy do podłóg - sposób opracowania w porozumieniu z właścicielem obiektu.

VI. UWAGI KOŃCOWE:

- Wszystkie prace remontowe i konserwatorskie powinny zostać wykonane pod kierunkiem dyplomowanego konserwatora zabytków i pod nadzorem właściwego Urzędu Konserwatorskiego.
- Na etapie realizacji należy liczyć się z możliwością modyfikacji rozwiązań. Działania dodatkowe wynikłe w trakcie prac, a nie ujęte w niniejszym programie powinny zostać rozstrzygnięte w wyniku komisji konserwatorskiej po uprzednim powiadomieniu odpowiedniego Urzędu Konserwatorskiego.
- Zabiegi mające na celu powstrzymanie postępującego procesu zniszczeń i zabezpieczenie substancji zabytkowej przed dalszą destrukcją, nie powinny wpływać na jej dawność i autentyczność.
- Stosowane materiały i technologie muszą spełniać wymagania techniczne, estetyczne i użytkowe, posiadać stosowane atesty, aprobaty, certyfikaty zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Do części planowanych prac konserwatorskich z uwagi na kompleksowość i spójność procesu konserwacji proponuje się użycie produktów firmy Remmers i zaleca się konsultacje z technologiemy firmy.

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1. Weranda od strony ulicy Kapeluszników 2 - południowo-zachodni narożnik

Fot. 2. Frontowa - południowa elewacja werandy

Fot. 3. Wschodnia elewacja werandy

Fot. 4. Awers okna.

Fot. 5. Awers drzwi

Fot. 6. Profil ozdobnego zakończenia belki stropowej

Fot. 7. Spękania i odkształcenie końcówki belki stropowej oraz ubytek jednej z desek szalunku

Fot. 8. Zwornik z dekoracyjnym zwisem w kształcie szyszki

Fot. 9. Fragment kratownicy zdobiącej altanę

Fot. 10. Fragment okapu z resztkami warstwy malarskiej w kolorze kremowym

Fot. 11. Szalunek i miecz ze zwornikiem z resztkami warstwy malarskiej w kolorze kremowym

Fot. 12. Destrukcja belki podwalinowej spowodowana korozją biologiczną - działaniem grzybów i owadów ksylofagicznych

Fot. 13. Zbliżenie na korozję biologiczną drewna deski podwalinowej

Fot. 14. Dolna część altany ze śladami niszczącej działalności spuszczela pospolitego

Fot. 15. Zbliżenie na otwory wylotowe spuszczela pospolitego

Fot. 16. Zbliżenie na jedną z desek w partii altany - widoczne wgłębienia między słojami powstałe na skutek wieloletniego oddziaływania wiatru i deszczu

Fot. 17. Wnętrze altany - widoczna na deskach gruba warstwa zalegających zabrudzeń i zachlapania nową warstwą tynku założonego na ścianę w trakcie aktualnego remontu

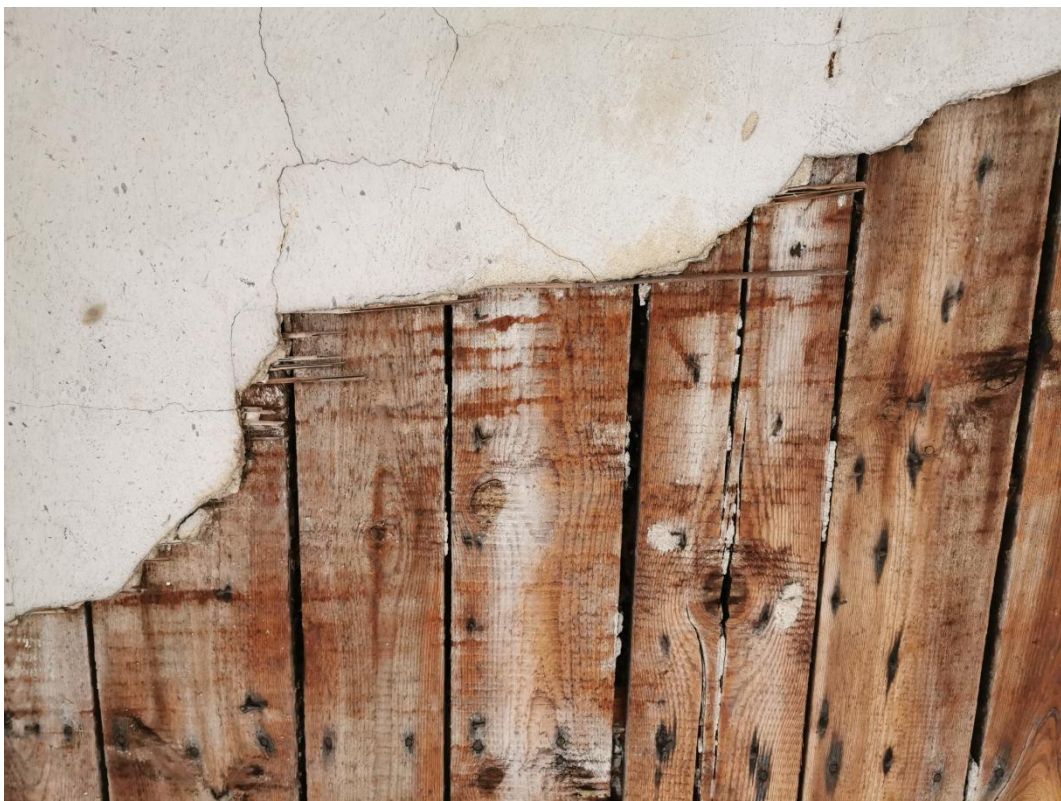
Fot. 18 i 19. Rewers okna - oryginalna zakrętka dźwigniowa i zawias czopowy

Fot. 20. Zły stan ramiaka okiennego - widoczna degradacja drewna i wykruszenia kitu szklarskiego

Fot. 21. Deski podłogowe we wnętrzu piętra werandy - dobry stan zachowania drewna

Fot. 22. Strop altany - deski z tynkiem na trzcinie - dobry stan zachowania drewna